

JOHN BERGER • **Domuz Toprak**

Pig Earth

© 1979 John Berger

Bu kitabın yayın hakları Agencia Literaria Carmen Barcell, S.A.
aracılığıyla alınmıştır.

İletişim Yayınları 147 • Dünya Edebiyatı 27

ISBN-13: 978-975-470-205-7

© 1993 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1-2. BASKI 1993-1998, İstanbul

3. BASKI 2016, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Jean-François Millet, "Angelus", 1857

UYGULAMA Hüsnu Abbas

DÜZELTİ Barış Özkul, Nesli Ruken Han

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

JOHN BERGER

Domuz Toprak

Pig Earth

ÇEVİREN *Taciser Belge*

JOHN BERGER 5 Kasım 1926'da Londra, Hackney'de doğdu. Chelsea Sanat Okulu ve Londra Merkez Sanat Okulu'nu bitirdi. 1948-1955 arasında sanat tarihi ve sanat eleştirisi dersleri verdi. Bu yıllarda yazdığı sanat eleştirileri *New Statesman*'da yayımlandı. Resim bilgisi, gözlem gücü ve eleştiri yeteneğiyle öne çıkan ilk dönem yapıtlarını *Zamanımızın Bir Ressamı* (1955) başlıklı ilk romanı izledi. 1960'lar da yazdığı *The Foot of Clive* (*Clive'in Ayağı*, 1962) ve *The Corker's Freedom*'da (Mantarcının Özgürlüğü, 1964) İngiliz kent hayatının açmazları ve buhranları üzerine eğildi. 1972'de yayımlanan *Görme Biçimleri* ile kalabalık bir okur kitlesi kazandı. BBC tarafından televizyona uyarlanan *Görme Biçimleri*, Batı'nın kültürel estetiğine dair çarpıcı bir değerlendirme olarak klasikleşti. 19. yüzyıl Avrupası'nda geçen satirik romanı G. ile James Tait Black Memorial Prize ve Booker Prize (1972) ödüllerini kazanan Berger, 1970'li yıllarda İsviçreli yönetmen Alain Tanner'la beraber *La Salamandre* (1971), *The Middle of the World* (Dünyanın Ortası, 1974), *2000 Yılında 25 Yaşına Basacak Olan Yunus* (1976) vb. çeşitli senaryo metinleri yazdı. 1980'lerde "Onların Emeklerine" adlı meşhur üçlemesini meydana getiren yapıtları (*Domuz Toprak*, 1979; *Bir Zamanlar EUROPA'da*, 1987; *Leylak ve Bayrak*, 1990) ve *Picasso'nun Başarısı ve Başarısızlığı'nı* (1989) yayımladı. 2000'li yılları dünya ahvalini sanat ve estetiğin minimalist sorunlarından uluslararası politikanın "büyük" meselelerine uzanan kapsayıcı bir bakışla incelediği "My Beautiful" (Güzelim Benim, 2004), "Berger on Drawing" (Berger ve Resim Sanatı, 2005), "Meanwhile" (Bu Sırada, 2008), "Lying Down to Sleep" (Uyumaya Yatmak, 2010), *Bir Fotoğrafi Anlamak* (2013) gibi metinleriyle karşılaşan Berger *A'dan X'e* romanı ile (2008) bir kez daha Booker Ödülü'ne aday gösterildi. Berger, gerek İngiltere gerek Avrupa'da 20. yüzyılın en önemli sanat eleştirmenleri ve romancıları arasında kabul edilmektedir.

Bu kitap, “Onların Emeklerine” başlığıyla
yayımlanan üç kitabın ilkidir.

*“Ötekiler emeklerini ortaya koydular ve
sen onların emeğine nüfuz ettin.”*

Yuhanna 4:38

Bu kitap bize bunları öğreten beş dostta:

Théophile Jorat
Angeline Coudurier
André Coudurier
Théophile Gay
Marie Raymond

Öğrenmemize yardımcı olan dostlara:

Raymond Berthier, Lue ve Marie-Théres Bertrand, Gervais ve Mélina Besson, Jean-Paul Besson, Denis Besson, Michel Besson, Gérard Besson, Christian Besson, Marius Chavanne, Roger ve Noelle Coudurier, Michel Coudurier, La Doxie, Régis Duret, Gaston Forrestier, Marguerite Gay, Noel ve Hélène Gay, Marcelle Gay, Jeanne Jorat, Armond Jorat, Daniel ve Yvette Jorat, Norbert Jorat, Maurice ve Claire Jorat, François ve Germanie Malgrand, Francis ve Joelle Malgrand, Marcel Nicoud, André Perret, Yves ve Babette Peter, Jean-Marie ve Josephine Pittet, Roger ve Rolande Pittet, Bernadette Pittet, François Ramel, François ve Léonie Raymond, Basil raymond, Guy ve Anne-Marie Roux, Le Violon, Walter.

ve birlikte öğrendiğim Beverly'ye adanmıştır.

İçindekiler

Bir Yer Sorunu.....	11
Bir Açıklama.....	15
<i>La Nan M.'nin Ölümü</i>	27
Hatırlanan Bir Dana.....	31
<i>Keçce</i>	37
Büyük Beyazlık.....	39
<i>Paskalya</i>	45
Bağımsız Bir Kadın.....	47
<i>Merdiven</i>	59
Rüzgâr da Ulur.....	61
<i>Köy Lohusası</i>	79
Varlığını Koruyanlara İthafen.....	81
<i>Günbatımı</i>	97

Paranın Değeri.....	99
<i>Saman</i>	131
Lucie Cabrol'un Üç Hayatı.....	133
Lucie Cabrol'un İkinci Hayatı.....	167
Lucie Cabrol'un Üçüncü Hayatı.....	203
<i>Patates</i>	235
Tarihsel Sonsöz.....	237

Bir Yer Sorunu

İneğin alınına, oğul, siyah deriden bir maske geerip boynuzlara bağlıyor. Deri kullanılmaktan kararımış. İnek hiçbir Şey göremiyor. Hayatında ilk kez, gece, gözlerine birdenbire indirilmiş. İnek ölünce, bir dakika bile geçmeden oradan ıkarılacak. Bir yıl boyunca, deri maske, a-bırakma-ahırđ ile mezbaha odası arasındaki on adımlık yerde yirmi saatlik gece sağlıyor.

Mezbahayı işletenler, yaşlı bir adam, kendisinden on beş yaş küçük karısı ve yirmi sekiz yaşındaki oğulları.

Hiçbir Şey göremediği için, inek hareket etme konusunda ikircikleniyor, ama oğlan boynuzlarına bağlı ipi çekiyor, annesi de arkadan kuyruğu tutarak izliyor.

“Bunu tutsaydım,” diyor, köylü kendi kendine, “buzağlıyana kadar daha iki ay bekleyecektik. Stn sağamayacaktık. Doğumdan sonra da kilo kaybedecekti. En uygun zaman Şimdi.”

Mezbahanın kapısında inek gene duraksıyor. Sonra çekmelerine izin veriyor.

İçeride, tavana yakın bir yükseklikte demir raylı bir sis-

tem var. Raylardan makaralar geçiyor ve her makaradan ucu çengelli bir çubuk sarkıyor. Bu çengele bağlı dört yüz kiloluk bir at leşini, on dört yaşında bir çocuk kolaylıkla kaldıracabilir ya da indirebilir.

Oğlan, mengenenin kilidini ineğin başına geçirdi. İdam sırasında, maske, kurbanın daha edilgin olmasını sağlar, cellatı da kurbanın gözlerindeki son bakıştan kurtarır. Burada maske, onu sersemletecek tokmaktan ineğin kafasını çevirmemesini sağlıyor.

Bacakları bükülüyor ve gövdesi o an devriliyor. Bir viyadük çöktüğü zaman –uzaktan bakıldığında– taşlar aşağıdaki vadiye yavaş yavaş düşer. Bir patlamadan sonra, bir binanın duvarlarının yıkılışı da öyle görünür. Ama inek, şimşek hızıyla düştü. Onun bedenini ayakta tutan, çimento değil, enerjidi.

“Neden onu dün kesmediler ki?” dedi, köylü kendi kendine.

Oğul, kafatasındaki bir delikten ineğin beynine bir çubuk sokuyor. Yirmi santim kadar derine itiyor. Çubuğu oynatarak, hayvanın bütün kaslarının gevşemiş olmasından emin olmak istiyor, sonra çekiyor. Anne, ineğin topuğuna yakın bir yerden, önbacağı iki eliyle kavıyor. Oğul, boğazını kesmeye başlıyor ve seller gibi kan yere akıyor. Bir an, akan kan, incecik beli yaranın dudağı olan, geniş kadife bir etek biçimini alıyor, sonra hiçbir şeye benzemeden akmaya devam ediyor.

Hayat sıvıdır. Çinliler, aslolan nefestir derken yanılıyorlardı. Belki ruh, nefestir. İneğin pembe burun delikleri hâlâ titreşiyor. Gözleri görmeden bakıyor, dili ağzının kenarından dışarı sarkmış.

Kesilen dil, ciğer ve başın yanına asılacak. Bütün başlar, diller ve ciğerler hepsi birden aynı sırada asılı duruyor. Çene kemikleri açık, dilsiz ve dişlerin çemberine biraz kan bulaşmış, sanki bütün dram, etyemez bir hayvanın birden et ye-

mesi yüzünden başlamış gibi. Ciğerlerin altına isabet eden beton zeminin üzerinde parlak, al kan lekeleri var, yeni açtıklarında, kızıla dönmeden önceki gelinciklerin renginde.

Hem kan hem beynin çifte terkedişine karşı koymak istemesine, ineğin gövdesi şiddetle çırpınıyor ve arka bacakları havayı tepiyor. Büyük bir hayvanın küçük bir hayvan kadar çabuk ölmesi şaşırtıcı.

Ana, ön bacağı bırakır –sanki artık nabız, saymaya değmeyecek kadar zayıfladığı için– ve bacak külçe gibi düşer. Oğul, boynuzların çevresinden başlayarak postu sıyırmaya başlar. Oğul işin hızını babasından öğrenmiş, ama şimdi yaşlı adamın hareketleri çok ağır. Mezbahanın arkasında, düşünene taşına, bir atı ikiye ayırıyor.

Ana, oğul arasında bir suçortaklığı var. İş hiç konuşmadan birlikte zamanlıyorlar. Ara sıra birbirlerine göz atıyorlar, gülümsemeden ama anlayış ifadesiyle. Ana, uzun ve kocaman, düz tabanlı bir yük arabasını andıran, dört tekerlekli bir el arabası getiriyor. Oğul, her bir bacağı küçücük bıçağıyla yarıp derinin arasına çengelleri sıkıştırıyor. Ana, düğmeye basıp elektrikli vinci çalıştırıyor. İneğin ölüsü ikisinin üzerine, yukarı kaldırılıyor, sonra tekrar arabaya indiriliyor. Birlikte arabayı itmeye başlıyorlar.

Terzi gibi çalışıyorlar. Postun altında, derisi bembeyaz. Postu enseden kuyruğa kadar açıyorlar, bu haliyle iliklenmemiş bir parlıya benziyor.

İneğin sahibi olan köylü, arabanın yanına geliyor, neden bu hayvanı kestirmek zorunda olduğunu açıklamak için; iki memesi çürüyordu, artık sütünü sağmak imkânsızdı. Bir memeyi, eliyle kaldırıyor. Ahırda onu sağdığı zamanki kadar sıcak. Ana ve oğul onu dinliyor, başlarını sallıyor ama cevap vermeden işlerine devam ediyorlar.

Oğlan dört toynağı kesip koparır ve arabaya atar. Ana süt torbasını çıkarır. Sonra kesik post arasından oğul, göğüs ke-

miğini baltayla kırar. Bu, kesilen bir ağacın yere yıkılmadan önceki son baltalanışına benzer, çünkü o andan başlayarak, inek artık bir hayvan değildir, yemeklik ete dönüşmüştür, tıpkı ağacın keresteye dönüşmesi gibi.

Baba atı bırakır, ayaklarını sürüyerek mezbahayı geçer ve dışarı, işemeye gider. Bunu her sabah üç ya da dört kez yapar. Başka bir amaç için yürürken adımları daha canlıdır. Ama şimdi, sidik torbasının basıncından mı yoksa kendisinden çok genç olan karısına, kocamış bir insan olarak durumunun acımasılığına karşın otoritesinin amansız olduğunu hatırlatmak için mi böyle yürüdüğünü söylemek zor.

Kapıya ulaşınca kadar, karısı, ifadesiz bir yüzle, onu seyrediyor. Sonra ciddiyetle gene önündeki ete döner ve yıkamaya başlar, sonra bir bezle suyunu alır. Hayvanın vücudu bütün çevresini sarmıştır ama artık gerilim yoktur. Bir kileri düzenliyor da olabilir. Ancak, öteki lifler, kesilme şokundan sonra hâlâ titreşmektedir, tıpkı yazın üzerine konan sinekleri kovmak için bir ineğin boynunun titreşmesi gibi.

Oğul, sığır eti olacak parçayı kusursuz bir simetri içinde ikiye ayırır. Şimdi bunlar, açların yüzyıllardır, binyıllardır, hayal ettiği et parçalarıdır. Ana, bunu raylı sistemde iterek, kantara getirir. Topu, iki yüz elli yedi kilo eder.

Köylü, kantarın ölçüsünü kontrol eder. Kilo başına dokuz franka anlaşmıştır. Dil, ciğer, toynaklar, baş ve öbür sakatat için hiçbir şey almaz. Kentli ya da köylü yoksullara satılan parçalar para etmez. Post için de bir şey ödenmez.

Eve dönünce, ahırda, kesilen ineğin yeri boştur. Genç düvelerden birini oraya koyar. Bir sonraki yıl yaz geldiğinde, burayı bellemiş olacaktır, böylece, her sabah ve akşam, sağılmak için otlaktan getirildiğinde, ahırda kendi yerinin hangisi olduğunu bilir.